

האגודה לזכויות האזרח בישראל

28.5.2000

רישום שתי אימהות לילדן של זוג לסביות

מחר פסק הדין בעתירה שהגישה האגודה לזכויות האזרח בישראל: על משרד הפנים לרשום את בת הזוג כאם ילדן המשותף של שתי נשים לסביות. הילד אומץ על ידי בת הזוג כדין בחו"ל והוא רואה בה אמו לכל דבר

מחר, יום ב', בשעה 09:00 בבוקר יינתן פסק דין בעתירה שהגישה האגודה לזכויות האזרח בדרישה לאפשר לשתי נשים לסביות, החיות כמשפחה, לרשום גם את בת הזוג כאמו של הילד שהן מגדלות יחד ושאומוץ על ידה כדין בחו"ל. העתירה הוגשה על ידי עו"ד הדס תגרי מהאגודה לזכויות האזרח.

לפני כשנה הוציא בג"ץ צו-על-תנאי, המורה לשר הפנים לבוא וליתן טעם מדוע לא ירשום במרשם האוכלוסין גם את ניקול ברנר קדיש כאמו של בן המשותף. רותי וניקול ברנר-קדיש, המחזיקות באזרחות כפולה ישראלית ואמריקאית, הן בנות זוג החיות כמשפחה לכל דבר. לפני כשלוש שנים ילדה רותי, כתוצאה מהחלטה משותפת, בן מתרומת זרע, וניקול אימצה אותו על פי צו אימוץ שהוצא בארה"ב, שם מוכרות שתיהן כאמהותיו של הילד לכל דבר ועניין. מיד לאחר שהתקבל צו האימוץ בחו"ל פנו רותי וניקול למשרד הפנים בישראל וביקשו לרשום את שתיהן כאימהותיו של הילד, בהתאם לצו האימוץ, אשר קבע את ניקול בנוסף לרותי כאמו של בן. פקיד משרד הפנים סירב לרשום את ניקול כאם לילד, כמתחייב מצו האימוץ.

בכתב התשובה לעתירת האגודה שהוגש לבג"ץ מטעם שר הפנים, התנגד שר הפנים לרישום האימוץ של הילד על ידי ניקול, בת הזוג, בטענה שלא ניתן לרשום ילד כמי שיש לו שתי אמהות. בדיון שהתקיים לפני כשלושה חודשים מתחה השופטת דורנר ביקורת על התמקדות משרד הפנים בהיבטים הטכניים של רישומה של ניקול כאמו של הילד המשותף לה ולרותי. השופטת דורנר שאלה מה יקרה למחשב אם ירשמו לילד שתי אמהות "הוא יתפוצץ"?

בעיקרי הטיעון שהגישה לבג"ץ עו"ד הדס תגרי מהאגודה לזכויות האזרח נאמר, כי העתירה עוסקת בשאלה, האם רשאי פקיד משרד הפנים לסרב לרשום במרשם האוכלוסין, אימוץ שנעשה על פי פסק דין של בית המשפט המוסמך בקליפורניה, והביא לכך שלילד העותר שתי אמהות: רותי, היא אמו הביולוגית, וניקול, היא אמו המאמצת.

נקודת המוצא לטענת האגודה לזכויות האזרח, אשר התקבלה גם על ידי משרד הפנים, היא שלפקיד משרד הפנים שיקול דעת מצומצם ביותר בכל הנוגע לרישום סטטוס של אזרח. פקיד המרשם "חייב לרשום את שהאזרח אומר לו" אלא אם כן הדברים אמורים ב"אי-נכונות של רישום הגלויה לעין והיא אינה מוטלת בספק סביר". עו"ד תגרי מציינת, כי המהות האמיתית של העומד על הכף עבור העותרים, הוא היקר להם מכל: משפחתם. העותרים חיים יחדיו כמשפחה במלוא המובן הרגשי, החברתי והכלכלי, מאז החליטו להקים בצוותא משפחה, במסגרתה הן תגדלנה את ילדיהן. ניקול משמשת לילד כאם לכל דבר, מרגע הולדתו. גושפנקה משפטית זו היתה והינה – חיונית והכרחית לרותי וניקול, בכדי להעניק למשפחתן את אותה הגנה אלמנטרית ממנה נהנית כל משפחה.

עוד מוסיפה עו"ד הדס תגרי, כי שובם של רותי וניקול וילדן המשותף לישראל ערער באחת את מעמדם כמשפחה, בשל כך שפעולה, שעבור רוב האנשים הינה שגרתית ורגילה – רישום הסטטוס המשפחתי במרשם האוכלוסין – נתקלה בסירובו של משרד הפנים.

עו"ד תגרי מדגישה, כי הרישום עשוי להיראות כעניין טכני, אולם השלכתו הרגשית, הסמלית והיומיומית הינה רבה ועצומה. מחוץ לאולם בית המשפט, הרישום במרשם, וכפועל יוצא ממנו, בתעודת הזהות, הוא ההכרה בסטטוס, והוא מכתוב את ההתייחסות החברתית והמוסדית, יום יום ושעה שעה. מכאן, כי סירובו של משרד הפנים לרשום את הסטטוס שניקול קיבלה כדין, משמעו למעשה, שלילת ההכרה במעמדה כאמו ובמעמדו כילדה. עו"ד תגרי מציינת, כי זהו ההבדל שבין מתן תוקף למעמדה המשפטי של ניקול כאמו (המאמצת) של בן המשותף, לבין ההתייחסות אליה כאל אשה הזרה לו, משפטית, לחלוטין. הסירוב לרשום את האימוץ, משמעו ערעור הביטחון המשפחתי

שכה עמלו רותי וניקול לרכוש, ואשר נשמט מידיהן, עם שובן לישראל. רותי ניקול ובנן המשותף עתרו לבג"ץ בבקשה, כי ישיב להם את השגרה המשפחתית והמוגנת משפטית, ממנה נהנו, טרם ערער אותה פקיד משרד הפנים.

22.2.2001

למרות פסיקת בג"ץ משרד הפנים מסרב לרשום אימוץ ע"י בני זוג מאותו המין

האגודה לזכויות האזרח הגישה אתמול, 21 בפברואר 2001, לבית המשפט העליון בקשה למתן החלטה בבקשת משרד הפנים לקיים דיון נוסף בעתירה, שהגישה האגודה לזכויות האזרח בשמם של רותי, ניקול ומתן ברנר-קדיש.

בחודש מאי 2000 קבע בג"ץ שיש לקבל את עתירת האגודה לזכויות האזרח, ופסק שיש להכיר באימוץ של בנן המשותף של רותי וניקול, ולרשום את גם ניקול כאמו של מתן. במסגרת הבקשה לדיון נוסף של משרד הפנים ביקש המשרד להורות על עיכוב ביצוע פסק הדין.

בבקשה שהוגשה אתמול מציינת עו"ד תגרי, כי למרות שעד כה בית המשפט העליון לא הורה על עיכוב ביצוע פסק הדין, שר הפנים אינו מבצע את פסק הדין. עו"ד תגרי מתריעה בבקשה, כי שר הפנים ממשיך במדיניותו הקודמת, לפיה לא נרשמים אימוצים כאשר ההורים המאמצים הם בני זוג מאותו המין. מצב זה פוגע קשות הן ברותי, ניקול ומתן ברנר-קדיש, והן במשפחות נוספות, המצויות במצב דומה וממתינות ליישומו של פסק הדין.

כך, למשל, צירפה עו"ד תגרי לבקשתה תצהיר של אחד מבני זוג ישראליים החיים יחד ומנהלים חיי זוגיות ומשק בית משותף כ- 20 שנה. בני הזוג שבו לאחרונה לישראל משהות ממושכת בארה"ב, שם אימצו תינוקת כחוק. בקשתם לקונסוליה הישראלית לרשום את התינוקת בישראל כבתם, סורבה. אומנם, יש לילדתם דרכון ותעודת לידה אמריקאים, אך אין לה מסמכי זיהוי ישראליים, והיא אינה מופיעה בתעודת הזיהוי של הוריה. כתוצאה מכך, מדגישה עו"ד תגרי, אין היא מוכרת כאזרחית או כתושבת ישראל, ואינה זכאית לקבל ביטוח בריאות ממלכתי.

מהתצהיר עולה, כי חייהם של בני הזוג ושל בתם, בדומה למצבה של משפחת ברנר-קדיש ושל משפחות אחרות, הינו בלתי נסבל ואינו יכול להימשך זמן רב. בני הזוג נאלצו לבטח את בתם בביטוח רפואי פרטי, מאחר שאין להם כל מסמכי זיהוי ישראליים המעידים על הורותם. מצב זה, בו הם אינם מוכרים בפועל כמשפחה, על-ידי המדינה ומוסדותיה, מכביד ופוגע בחייהם ביותר.

לפיכך, בגלל דחיפות וחשיבות העניין גם בעבור זוגות נוספים עליהם משפיע מצב "ביניים" זה באופן יומיומי, מבקשת האגודה לזכויות האזרח מנשיא בית המשפט העליון לקבל החלטה בבקשה לדיון נוסף שהגיש משרד הפנים.

הוגשה בקשה לאיסור על פירסום פרטים מזהים מהתצהיר המצורף לבקשה.

4.6.2001

משרד הפנים אינו רשאי לעכב רישום אימוץ על-ידי בני זוג מאותו המין

נשיא בית המשפט העליון דחה את בקשת משרד הפנים לעכב ביצוע פסק הדין שהורה על רישום האימוץ עד לקיום דיון נוסף בפסק הדין

נשיא בית המשפט העליון השופט אהרן ברק, דחה ב- 3.6.01 את בקשת משרד הפנים להורות על עיכוב ביצוע פסק הדין של בג"ץ מחודש מאי 2000. כזכור, קיבל בג"ץ ברוב דעות לפני למעלה לשנה את עתירת האגודה לזכויות האזרח בשמן של רותי וניקול ברנר-קדיש וילדן המשותף, והורה למשרד הפנים לרשום במרשם האוכלוסין גם את ניקול כאמו של הילד. זאת על סמך פסק דין שבו אימצה ניקול את הילד בארה"ב, עת התגוררו שם.

רותי וניקול ברנר-קדיש חיות כבנות זוג לכל דבר וענין מזה למעלה מ- 9 שנים. לפני כ- 5.5 שנים ילדה רותי את בנן בהחלטה משותפת שלה ושל ניקול להביא ילד לעולם ולגדלו יחדיו. רותי וניקול, שהן בעלות אזרחות אמריקאית ואזרחות ישראלית, היו אותה שעה תושבות קליפורניה מזה שנים מספר. חודשים מספר לאחר הלידה ניתן במדינת קליפורניה צו אימוץ, שהורה על אימוצו של הילד על ידי ניקול. כשעברו להתגורר בארץ ביקשו רותי וניקול לרשום את האימוץ במרשם האוכלוסין אולם משרד הפנים סירב לרשום את האימוץ, בטענה שלא ניתן לרשום שתי אמהות לילד אחד. עו"ד הדס תגרי מהאגודה לזכויות האזרח עתרה בשמן לבג"ץ לביצוע הרישום וכאמור, פסק דינו של בג"ץ קיבל את העתירה והורה על ביצוע הרישום. בעקבות פסק הדין, ביקש משרד הפנים כי בית המשפט יקיים דיון נוסף בפסק הדין, וכן כי יעכב את ביצועו עד לאחר מתן החלטה בדיון הנוסף.

בדיון שהתקיים ב- 3.6.01 בבקשת משרד הפנים לעיכוב ביצוע פסק הדין, טענה עו"ד הדס תגרי כי למרות שעד כה בית המשפט העליון לא הורה על עיכוב ביצוע פסק הדין, שר הפנים אינו מבצע את פסק הדין. עו"ד תגרי הוסיפה, כי שר הפנים ממשיך במדיניותו הקודמת, לפיה לא נרשמים אימוצים כאשר ההורים המאמצים הם בני זוג מאותו המין. מצב זה פוגע קשות הן ברותי וניקול ובבנן, והן במשפחות נוספות, המצויות במצב דומה וממתינות ליישומו של פסק הדין.

נשיא בית המשפט העליון השופט אהרן ברק, ציין בהחלטה שניתנה בעקבות הדיון, כי העובדה שהחלט, לבקשת משרד הפנים, על קיומו של דיון נוסף בפסק הדין שניתן על-ידי בית המשפט העליון לפני למעלה משנה, אינה סיבה לעיכוב ביצוע פסק הדין ולא-רישום האימוץ. "משניתן פסק דין בהרכב, צריך לבצעו" אמר הנשיא ברק. בהחלטתו הדגיש הנשיא ברק כי לא הייתה כל הסמכה חוקית להימנעות משרד הפנים מביצוע הרישום עליו הורה פסק הדין.

בעקבות בקשת משרד הפנים החליט הנשיא אהרון ברק כי בית המשפט העליון יקיים דיון נוסף בפסק הדין. הדיון ייערך בפני הרכב מורחב של שבעה שופטי בית המשפט העליון.

2.5.2001

אמא ואמא – גם זו משפחה

לאחר למעלה משנה מפסיקת בג"ץ בעתירת האגודה, רשם משרד הפנים במרשם האוכלוסין גם את ניקול כאימו של מתן ברנר-קדיש

בימים אלה ביצע משרד הפנים את רישומה של ניקול ברנר-קדיש כאימו הנוספת של מתן ברנר-קדיש, והעביר אמש לידי משפחת ברנר-קדיש העתק מתמצית הרישום ממרשם האוכלוסין של מתן ברנר-קדיש. בטופס מופיעה ניקול ברנר-קדיש כאימו של מתן, לצד רישומה של רותי ברנר-קדיש כאימו. משרד הפנים הוסיף בטופס קטגוריה של אם נוספת, ורשם את ניקול כאימו של מתן ברנר-קדיש, משמאל לרישומה של אימו רותי.

רותי וניקול ברנר-קדיש התרגשו מאד למראה הרישום בו מופיעות שתיהן כאימהותיו לכל דבר של מתן, ובו רשום מתן כבנה של ניקול. עו"ד הדס תגרי מהאגודה לזכויות האזרח, שעתרה לבג"ץ בשם רותי וניקול, הביעה סיפוק מכך שסוף-סוף יושם הלכה למעשה פסק הדין של בג"ץ שהורה בחודש מאי 2001 למשרד הפנים לבצע את הרישום.

הרישום במירשם האוכלוסין התאפשר לאחר שנשיא בית המשפט העליון השופט אהרן ברק, דחה בראשית חודש יוני 2001 את בקשת משרד הפנים להורות על עיכוב ביצוע פסק הדין של בג"ץ. כזכור, קיבל בג"ץ ברוב דעות לפני מעל לשנה, את עתירת האגודה לזכויות האזרח בשמן של רותי,

ניקול ומתן ברנר-קדיש, והורה למשרד הפנים לרשום במרשם האוכלוסין גם את ניקול כאמו של מתן, בן המשותף של בנות הזוג ניקול ורותי ברנר-קדיש. זאת על סמך פסק דין שבו אימצה ניקול את מתן, בארה"ב, עת התגוררו שם.

6.12.2007

רותי וניקול עדיין נאבקות על זכותן לאימהות משותפת

רותי וניקול ברנר-קדיש עדיין נאבקות על זכותן לאימהות משותפת – 7 שנים לאחר שבג"ץ קיבל את עתירת האגודה בשמן, והורה למשרד הפנים לרשום במרשם האוכלוסין את הורותה של ניקול לבן המשותף. ביום ראשון 9.12.07 ידון בג"ץ בהרכב של 9 שופטים בדיון נוסף על פסק הדין

ביום ראשון, 9.12.07 בשעה 11:00 ידון בג"ץ בהרכב של 9 שופטים בדיון נוסף על פסק הדין, שהתקבל בעתירה שהגישה האגודה לזכויות האזרח, ולפיו חויב משרד הפנים לרשום את ניקול ברנר-קדיש כאמא השנייה בנוסף לרותי ברנר-קדיש לבן המשותף מתן. כזכור בעקבות פסק הדין ביקש שר הפנים מבג"ץ לקיים דיון נוסף בפסק הדין בפני הרכב מורחב. הנשיא ברק קיבל את הבקשה, וביום ראשון יתקיים דיון נוסף בהרכב של תשעה שופטים: הנשיא ביניש, המשנה לנשיאה ריבלין והשופטים פרוקציה, גרוניס, נאור, ארבל, גובראן, חיות ודנציגר.

במשך קרוב לשלוש שנים הדיון נדחה לבקשת הפרקליטות בשל כוונת הממשלה לקדם הצעת חוק, שתסדיר את הסוגיה. זאת למרות התנגדות חוזרת ונשנית מצד עו"ד דן יקיר, היועץ המשפטי של האגודה לזכויות האזרח, המייצג את משפחת ברנר-קדיש. בתגובתו לבג"ץ הדגיש עו"ד יקיר את החשיבות בהכרעה סופית בעניין עקרוני זה. עו"ד יקיר מציין, כי מתן ברנר-קדיש, שהיה בן ארבע כשהתקבל פסק הדין, מתקרב היום לגיל 12. אמנם בג"ץ סירב לבקשת שר הפנים לעכב את ביצוע פסק הדין, ומתן רשום כיום כילדן של המשותף של רותי וניקול. אולם הדיון הנוסף התלוי ועומד הוא כחרב המתהפכת מעל משפחת ברנר-קדיש. זאת בשל החשש, כי אם העתירה של שר הפנים תתקבל הוא ידרוש לשנות את הרישום של מתן שכבר בוצע.

בתגובתו לבג"ץ מדגיש עו"ד יקיר, כי כיום אין מקום לדיון נוסף בפסיקת בג"ץ וזאת מכמה טעמים. העילה, שעמדה מאחורי בקשת שר הפנים לקיום הדיון הנוסף, היתה שבמדינת ישראל לא קיים סטטוס של מוסד חברתי-משפטי של שתי אמהות לילד, ושפסק הדין יצר יש מאין סטטוס כזה. עילה זו איבדה את תוקפה עם מתן פסק הדין בעניין ירוס-חקק בשנת 2005, בו קבע בית המשפט העליון, כי חוק אימוץ ילדים הישראלי מאפשר לבת זוג לאמץ את ילדי בת זוגה. לפיכך הסוגיה כולה הפכה לתיאורטית. במצב דברים זה אין מקום שבית המשפט יידרש לדוש שוב בפסק דין, שאין לו כל משמעות מעשית. עו"ד יקיר אף טוען בפני בג"ץ כיכיוון ששר הפנים החליט לפני מספר שנים לקדם הצעת חוק, שתסדיר את הנושא, אין לאפשר לו לנסות את מזלו בבית המשפט.

מאז הגשת העתירה נולדו לרותי ולניקול שני ילדים: נוח בן שמונה שנים ושגב בן ארבע שנים. שניהם רשומים במרשם האוכלוסין כילדים לאם אחת בלבד. זאת מאחר שמאז שנעתר בג"ץ לבקשה לקיום הדיון הנוסף מסרב משרד הפנים שלא כדין לרשום ילדים, להן שתי אמהות או שני אבות תוך שהוא נתלה בהיותו של ההליך תלוי ועומד. המשמעות היא נזק של ממש למשפחות ולילדיהן לרבות למשפחת ברנר-קדיש, שכן מעמדם של הילדים מבחינת הרישום במרשם האוכלוסין הוא כשל ילדים למשפחה חד הורית.

רותי וניקול ברנר-קדיש חיות כבנות זוג לכל דבר ועניין מזה למעלה מ-15 שנים. לפני כ-12 שנים ילדה רותי את מתן בהחלטה משותפת שלה ושל ניקול להביא ילד לעולם ולגדלו יחדיו. רותי וניקול היו אותה שעה תושבות קליפורניה מזה שנים מספר. חודשים מספר לאחר לידתו של מתן ניתן במדינת קליפורניה צו אימוץ, שהורה על אימוצו של מתן על ידי ניקול. כשעברו להתגורר בארץ ביקשו רותי וניקול לרשום את האימוץ במרשם האוכלוסין, אולם משרד הפנים סירב לרשום את האימוץ, בטענה שלא ניתן לרשום שתי אמהות לילד אחד. האגודה לזכויות האזרח עתרה בשמן בשנת 1999 לבג"ץ לביצוע הרישום.

כזכור, בג"ץ קיבל בשנת 2000 את עתירת האגודה לזכויות האזרח ברוב דעותיהן של השופטות דורנר וביניש, וכנגד דעתו החולקת של השופט זועבי, והורה למשרד הפנים לרשום במרשם האוכלוסין את צו האימוץ ואת הורותה של ניקול למתן, הנובעת ממנו.

סמליות מיוחדת היא שהדיון בעניינה של משפחת ברנר קדיש מתקיים בפתח שבוע זכויות האדם בישראל.

בג"ץ 1779/99 ניקול ברנר-קדיש נגד שר הפנים, פ"ד נד (2) 368; דנג"צ 4252/00 שר הפנים נגד ניקול ברנר-קדיש